

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TÜRK KÜLTÜRÜ

AYLIK DERGI

ORDU SAYISI

Sayı 82

Yıl VII

Ağustos 1969

**İSTANBUL'UN MUHASARASI
VE
KUTLU FETHİ**

İsmet Binark

Tarihin en büyük hâdiseleri arasında yer alan İstanbul'un fethi, vak'a olarak çok azametli olduğu gibi, neticeleri bakımından da, devamlı tesiri itibariyle tarihin en mühim vak'alarından biri olarak düşünülebilir. Bu sebeple, bu tarih hâdisesi üzerinde ne kadar işlense mevzu tükenmez.

İstanbul'un fethi, İslâm âleminin sekizyüz yıllık, Anadolu Türklüğü'nün de dörtyüz senelik emeli, yüksek arzusu idi. Türk milletinin şerefi olan büyük Türk hükümdarı Sultan Mehmed Han, bu emelin insanlaşan, padişahlaşan, azim ve tek bir irade haline gelen sembolüdür.

İstanbul'un fethi, Türk tarihinin bir iftihar levhası olduğu kadar, Türk Ordusunun da hamâset ve kahramanlığının bir şaheseridir. Dünya tarihini değiştiren bu şanlı zaferin imanlı kalblerde meydana getirdiği şehamet titreyişleri, millî tarihimizin ebediyet safhasıdır...

Fetih idealinin en geniş ve şümüllü mânası arandığı zaman ortaya, şarkla garbın, yüzyıllar boyunca devam eden çekişmesinin artık bir karara bağlanması zarureti çıkar. Zira insanlık tarihinin ana meselelerinden birini, çeşitli vesilelerle birbirine doğru akan bu iki kuvvetin hareketi teşkil etmektedir. İstanbul'un fethi, XI. yüzyıldan itibaren başlayan, şarkla garbın, şark zihniyetini temsil eden İslâm dünyası ile garp zihniyetini temsil eden Hıristiyan âleminin çarpışmaları sonucu, şarkın galebesinin bir neticesidir.

Bizans bu mukadder âkıbetinden kurtulmak için çok çalışmış, garp-tan yardım aramış, saltanat dâvasında bulunan şehzâdelerden istifade etmişti. Fakat 1453'te, Osmanlı Hükümdarı II. Şultan Mehmed, her tehlikeyi önleyecek tedbirleri almış ve büyük bir azim ile herşeyi en ince noktasına kadar plânlamıştı. Zira, bir yandan müslüman ordularının, diğer yandan dedelerinin, İstanbul'u fethi teşebbüsü hikâyeleri ile dolmuş olan Sultan Mehmed, almış olduğu ciddî ve şuurlu tarih terbiyesi ile daha şehzâdeliği sırasında fetih idealine sevk edilmişti.

Fetih ideali II. Sultan Mehmed'e verilen şehzâdelik terbiyesinin temelini teşkil eder. Şehzâdeliğini bu idealin tahakkuku azmi ile geçiren Sultan Mehmed, tahta çıkar çıkmaz bu azmini gerçekleştirmek yolunda vakit kaybetmeden gerekli hazırlıklara başlamıştır.

II. Mehmed bu arzusuna kavuşabilmek için herşeyden evvel Bizans'ın Hıristiyan âlemi ile irtibatını kesmek lâzım geldiğini, derin ve ince görüşü ile anlamıştı. Bunun için, büyük babasının babası Yıldırım Bayezid'in Boğaz'ın Anadolu kıyısına yaptırdığı "Güzelcehisar - Anadoluhisarı" kalesinin karşısına "Boğazkesen - Rumelihisarı"nı inşa ettirdi. Rumelihisarı'nın muhasara hazırlıkları sırasında, dört ay gibi kısa bir zaman içersinde inşa edilmesi, II. Sultan Mehmed'in mucizevi icraatının başında gelir. Bu arada Anadoluhisarı da bâzı ilâveler ve tamirlerle tahkim ettirilmiştir.

Bu suretle Sultan Mehmed, biri Boğazın Anadolu, diğeri Rumeli sahilinde yükselen bu iki hisar sayesinde Boğazı kapamış, Trabzon'daki Rum İmparatorluğu'nun Bizans'a erzak, silâh ve asker yardımını önlemiştir.

Sultan Mehmed, Bizans İmparatorunun Mora'daki kardeşinin İstanbul'a yardım göndermesine meydan bırakmamak için, Tesalya'dan, Rumeli Beylerbeyi Turhan Paşa'yı yarımadanın istilâsına memur etti. Kendisi de harb levazımını ve muhasara topçusunu toplamak üzere, Edirne'yi merkez yaptı.

İstanbul'u muhasara edecek askerlerine yol açmak ve şehri çeviren surları yıkmak için düşündüğü müessir topçu bombardımanında kullanılmak üzere, balistik hesaplarını bizzat kendisinin yaptığı, o zamana kadar misli görülmemiş bir top döktürmüştür ki, tarih bu muazzam topu "vasih ki-şâhî" ismi ile tanımaktadır.

Artık gittikçe yaklaşmakta olan o mukaddes an, Feth-i Mübîn için herşey hazırdır. İstanbul yeni ve ebedî sahiplerini beklemektedir. Müstakbel İstanbul Fâtihi, İstanbul surlarının önünde karargâh kurmuş, mü-nâdilere muhasaranın başladığını ilân etmeleri emrini vermiştir.

1453 senesinin Nisan ayının 6 ncı Cuma günü, müstakbel Fâtihi ordu-su ile Cuma namazını kılar. Tanrı'dan kendilerine kuvvet ve zafer bahşetmesini niyaz eder ve bütün müslümanların minberlerde Türk Ordusu-nun muzafferiyeti için dua ettiği bu günde askerine umumî hücum emri-ni verir. Türk Ordusu: Yektir Allah, yektir!.. sesleri ile hücumu geçer. Türk Ordusunun Başkumandanı Sultan Mehmed'dir. Türk Ordusu İstanbul'un muhasarasında şu şekilde tertiplenmiştir:

- Sağ kanat : Anadolu Ordusu
 Kumandanlar : Anadolu Beylerbeyi İshak Paşa ve Mahmut Paşa
 Cephesi : Yedikule - Silivrikapı - Mevlânakapısı
 Sol kanat : Rumeli Ordusu
 Kumandan : Rumeli Beylerbeyi Karacabey (Paşa)
 Cephesi : Haliç'ten Tekfur Sarayına kadar uzanan kısım
 Merkez : Yeniçeri ve Kapıkulu süvarisi
 Kumandanı : II. Sultan Mehmed ve maiyetindeki Sadrazam Halil Paşa ve diğer ümerayı askeriyye
 Cephesi : Topkapı - Edirnekapı arası
 Galata cephesi : Beyoğlu, Hasköy, Kasımpaşa tepeleri
 Kumandanı : Zağanos Mehmed Paşa. Zağanos Paşa ayrıca Halıcıoğlu'ndan karşı sahile bir yüzer köprü kurmak vazifesini de almıştı.
 Ordu ihtiyatı : Ordunun gerisinden gelecek tehlikeyi önleyecek şekilde, cephenin muhtelif kısımlarına dağılmış olarak yer almıştı.

Türk Ordusunun kuvveti:

12.000 Yeniçeri

3.000 Kapıkulu süvarisi

1.200 Topçu

20.000 Anadolu ve Rumeli azabı

35.000 Topraklı süvarisi olmak üzere 75.000 kişiden ibaretti. İkmal kolları bu yekûna dahil değildi.

Bizans Ordusu:

5.000 Bizans askeri

5.000 Halktan toplanmış kuvvet

3.000 Müttefik kuvveti

2.000 Limandaki gemi mürettebatı olmak üzere 15.000 kişilik bir kuvvete sahipti. Muhasara esnasında Bizans'ın yardımına 1.200 zırhlı asker de gelmişti.

Deniz kuvveti:

2500 tonluk 39 harb gemisi ile bunların mürettebatından ibaretti.

Sultan Mehmed önce Türk-İslâm âdeti gereğince İmparatora, şehri can ve mal kaybına sebebiyet vermeden teslim etmesini, kimsenin canına ve malına dokunulmayacağını bildirmiş, İmparator ise bu teklifi reddederek döğüşeceği haberini yollamıştı.

Fakat fetih artık öylesine yaklaşmıştı ki, İmparator döğüşerek ancak muhasarayı uzatabilirdi. Türk topları durmadan surları döğüyor ve

kale bedenlerinde gedikler açıyordu. Sultan, at sırtında askerinin şehâdet ve şehametine şahid ve hakem oluyor, sesi ve gözü ile muharebenin med ve cezrine istikmet ve hareket veriyordu.. Surlarda açılan gedikler rumlar tarafından kapatılıyor, Bizanslılar güç de olsa tutunabiliyorlardı. Sultan Mehmed Haliç elde olmadıkça, zafere ulaşmanın geç ve güç olacağına kanaat getirmişti.

53 gün süren muhasara Türk askerinin baştan başa mucizeler destanıdır. Bu birbirini kovalayan mucizeler içinde en büyüğü, bir gece içinde karadan yürütülen Türk filosunun gündüz Haliç'te görünmesidir. Türk donanması denizler gibi karaları da kendine râm ederek Haliç'e inmiştir. Bu öylesine inanılmaz bir hâdisedir ki, 516 sene sonra bugün bir kere daha tekrarlanması icabetse insan düşünmeye cesaret edemez.

Nihayet muhasaranın 40 ıncı günü, Türk topçusunun surlarda açtığı derin rahneler artık kapatılamaz, lâğımlar tıkanamaz olmuştu. Şairin,

“Şu denlû urdular topî hisâre
Ki düştü burc-u baru pâre pâre
Müsaid oldu bahtı şehriyârın
Müşebbek oldu divarı hisarın
Göründü rahnelerden sureti feth
Okundu her taraftan âyeti feth...”*

dediği gibi fetih zamanı gelmişti. Türk askerinin hücumu karşısında çaresiz kalan Bizans İmparatoru, müstakbel İstanbul Fâtihine elçi göndererek muhasarayı kaldırdığı takdirde her şartını kabul edeceğini ve Mora'yı Osmanlılar'a terkedeceğini bildirdi. İstanbul'un çok yakın bir zamanda fâtihi olacak II. Sultan Mehmed'in cevabı ise kesin ve kısa idi: “Ya ben Bizans'ı alırım, ya Bizans beni!”

Umumî hücumu 28 Mayıs günü geceyarısı başlandı. İstanbul'un taşına toprağına atılmış imza olan kahraman Türk askeri, Haliç'ten Marmara'ya kadar uzanan surlar üzerinde nice kahramanlık destanları yaratıyor, şanlı sancağı burçlara dikmek için hücum üzerine hücum tazeliyordu. İstanbul'un fethi ve gaza fikri Türk askerinin kafasında ve gönlünde sarsılmaz bir iman halindeydi. Surlardan geriye atılan düşmandan zaptedilen kale burçlarında Ezân-ı Muhammedî okunuyor ve ilk ezan sesleri ile beraber genç kumandan, İstanbul Fâtihisi secdeye kapanarak, kendisine bu şanlı imtihanı ve zaferi kazandıran Tanrı'sına şükran borcunu ifa ediyordu.

İstanbul Fâtihisi II. Sultan Mehmed Han, atının üzerinde şehre girerken, dünya tarihinde bir devri kapıyor, yeni bir devri açıyor ve biz torunlarına da, ebede kadar Türk kalacak İstanbul'u miras bırakıyordu.

İstanbul'un fethi siyasî yönden ve neticeleri bakımından dünya tarihine kat'î ve silinmez damgasını vurmuş büyük Türk zaferidir. Türk belgesi olarak İstanbul bu kutlu fethin bizlere hediyesidir. Fâtih İstanbul'u yalnız kılıcı ile fethetmekle bırakmamış, kısa zamanda onu içinden de fethetmiştir. İstanbul'a Türklüğün şahsiyetinin damgasını, rengini ve şeklini vermekte akla sığmaz bir feraset ve kabiliyet göstermiştir.

Türk İstanbul'u bize bahşeden büyük Türk Hakanı Fâtih Sultan Mehmed'e ve onun kahraman ordusunun aziz gazi ve şehitlerine sonsuz şükranlarımızı dile getirerek, mânevî huzurlarında hürmetle eğiliyoruz.

Faydalanılan eserler:

- Sadeddin Mehmed İbn-i Hasancan, Hoca: *Tac üt-tevarih*, 1. C. İstanbul 1279-1280. Tabhâne-i Âmire.
- *İstanbul'un zaptı*. Yayımlayan: E. U. Personel Başkanlığı. Ankara, 1957.
- Ayverdi, Sâmîha: *Edebî ve mânevî dünyası içinde Fâtih*. İstanbul, 1968.
- Araz, Nezihe: *Fâtih'in derunî tarihi*. İstanbul, 1953.